

Date: 27th January-2026

**NAMANGAN VILOYATIDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISH
IMKONIYATLARI**

Raxmatov Jaxongirmirzo

Namangan viloyati turizm boshqarmasi

Bosh mutaxassisi

Annotatsiya: Ushbu tezis Namangan viloyatida barqaror turizmni rivojlantirish imkoniyatlarini (iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik muvozanat) mahalliy resurslar va amaldagi davlat-hududiy dasturlar bilan bog‘lab yoritadi. Barqaror turizm yondashuvi turizm oqimini ko‘paytirish bilan birga tabiatga bosimni kamaytirish, madaniy merosni asrash va mahalliy aholi daromadini hududning o‘zida qoldirishni ko‘zlaydi. Namanganda ziyorat, ekoturizm (tog‘oldi/tog‘li yo‘nalishlar), hunarmandchilik-kreativ turizm hamda agro-gastronomik turizm bir-birini to‘ldiruvchi klaster sifatida shakllantirilishi mumkin. Tezis yakunida boshqaruv mexanizmlari sifatida tashrifchi sig‘imi, “yashil servis” standartlari, hamjamiyatga tayangan xizmatlar va raqamli boshqaruv yechimlari taklif etiladi.

Kalit so‘zlar: barqaror turizm, ekoturizm, ziyorat turizmi, hamjamiyat turizmi, hunarmandchilik, yashil infratuzilma, tashrifchi sig‘imi, raqamli boshqaruv

Barqaror turizm hududning tabiiy resurslarini asrab-avaylagan holda iqtisodiy foyda yaratish, mahalliy aholi bandligini oshirish va madaniy merosni saqlashni birlashtiradigan yondashuvdir. Namangan viloyatida turizmni rivojlantirishda aynan shu tamoyil dolzarb, chunki turist oqimini ko‘paytirish bilan birga tabiatga bosim, chiqindi va transport yuklamasi, xizmat sifati ham boshqarilmasa natija qisqa muddatli bo‘lib qoladi. Shuning uchun viloyatda turizmni “ko‘proq tashrifchi” emas, “to‘g‘ri boshqarilgan tashrif” modeli asosida o‘stirish muhim.

Namangan barqaror turizm uchun bir nechta kuchli yo‘nalishlarga ega. Avvalo, ziyorat turizmi salohiyati yuqori: ziyorat maskanlari atrofida piyoda yo‘laklar, tartibli avtoturargoh, sanitariya, chiqindini saralash qutilari va tartibli savdo zonalarini yo‘lga qo‘yish orqali ziyoratchilar oqimini ekologik va ijtimoiy jihatdan nazorat qilish mumkin. Bu yondashuv ziyorat joylarining muqaddaslik va tartibini saqlaydi, xizmatlar esa mahalliy aholining daromad manbaiga aylanadi.

Ikkinchi muhim imkoniyat — tog‘oldi va tog‘li hududlarda ekoturizmni rivojlantirishdir. Chortoq, Pop, Yangiqo‘rg‘on kabi hududlarda eko-yo‘laklar, kuzatuv nuqtalari, mahalliy gidlar hamrohligida trek va piyoda marshrutlar tashkil etilsa, tabiatni asragan holda xavfsiz va tushunarli turistik mahsulot shakllanadi. Bunda tashrifchi sig‘imi (bir kunda necha kishi qabul qilish mumkinligi) belgilansa, mavsumiy bosim kamayadi va landshaftlar yemirilmaydi.

Uchinchi yo‘nalish — hunarmandchilik va kreativ turizm. Chust pichoqchilik, do‘ppido‘zlik va boshqa amaliy san‘at turlarini “ustaxona-turizm” formatida (master-klass, bir kunlik tajriba, mahsulot tarixini tushuntirish) taklif qilish viloyatda qo‘shimcha qiymat

Date: 27th January-2026

yaratadi. Bu turizm turi mahalliy merosni saqlashga xizmat qiladi, yoshlarni kasbga qiziqtiradi va sayyoh uchun haqiqiy “tajriba” mahsulotini beradi.

To‘rtinchi imkoniyat — agro va gastronomik turizmni barqaror modelga o‘tkazishdir. Fermer xo‘jaligida mehmon kutish, bog‘ sayillari, mavsumiy hosil tadbirlari, mahalliy taomlar asosida degustatsiya va kichik festival formatlari turist oqimini yil bo‘yi muvozanatlashtiradi. Ayniqsa qishloq hududlarida oilaviy mehmon uylari va mahalliy mahsulot sotuvini kooperatsiya qilib yo‘lga qo‘yish daromadning hududda qolishini ta‘minlaydi.

Beshinchi yo‘nalish sifatida sog‘lomlashtirish va rekreatsiya turizmini resurs tejamkor standartlar asosida rivojlantirish mumkin. Mineral manbalar, dam olish hududlari va sanatoriy xizmatlarida energiya va suv tejamkor texnologiyalar, chiqindi boshqaruvi, ekologik toza transport yechimlari joriy etilsa, xizmat sifati oshadi va turizmning ekologik izi kamayadi. Bu yo‘nalish odatda yuqori qo‘shilgan qiymatli bo‘lgani uchun iqtisodiy samarasi ham kuchli bo‘ladi.

Barqaror turizmni amaliyotga o‘tkazishda boshqaruv mexanizmlari hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Eng avvalo, gavjum joylarda tashrifchi oqimini boshqarish (vaqt oralig‘i, oldindan bron, yo‘naltiruvchi navigatsiya), xizmat ko‘rsatuvchilar uchun “yashil servis” talablari (suv/energiya tejash, chiqindini saralash), hamjamiyatga tayangan turizm (mahalliy gidlar, oilaviy mehmon uylari, hunarmand va fermerlar kooperatsiyasi) yo‘lga qo‘yilishi kerak. Shuningdek, standart paketlar (ziyosat + hunarmandchilik, eko-yo‘lak + agro-ta‘m, sog‘lomlashtirish + madaniyat) ishlab chiqilsa, turist uchun tanlash osonlashadi va xizmatlar tizimli ishlaydi.

Xulosa qilib aytganda, Namangan viloyatida barqaror turizmni rivojlantirishning eng real yo‘li — ziyosat turizmi, ekoturizm, hunarmandchilik hamda agro-gastronomik yo‘nalishlarni bir-biriga bog‘lab, ekologik boshqaruv, hamjamiyat ishtiroki va xizmat sifati standartlari asosida yuritishdir. Natijada mahalliy bandlik oshadi, tabiiy va madaniy resurslar asraladi, viloyat turizmi mavsumga kam bog‘liq bo‘ladi va uzoq muddatli raqobatbardoshlik shakllanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (GOST):

1. O‘zbekiston Respublikasining Qonuni. Turizm to‘g‘risida: 2019-yil 18-iyul, O‘RQ-549-son. – Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi (Lex.uz) [Elektron resurs]. – URL: <https://lex.uz/docs/-4428097> (murojaat sanasi: 26.01.2026).
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. O‘zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida: 2019-yil 5-yanvar, PF-5611-son. – Lex.uz [Elektron resurs]. – URL: <https://lex.uz/ru/docs/-4143188>
3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori. 2022–2024-yillarda Namangan viloyatining Pop, Yangiqo‘rg‘on va Chortoq tumanlarida turizm hamda yondosh infratuzilmalarni rivojlantirishning manzilli dasturi to‘g‘risida: 2022-yil 8-iyun, 318-son. – Lex.uz [Elektron resurs]. – URL: <https://www.lex.uz/ru/docs/-6054968>

Date: 27th January-2026

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. “O‘zbekiston — 2030” strategiyasi to‘g‘risida: 2023-yil 11-sentabr, PF-158-son. – Lex.uz [Elektron resurs]. – URL: <https://lex.uz/docs/-6600413>
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. 2025–2026-yillarda sayyohlar oqimini ko‘paytirish va turizm xizmatlarini kengaytirish bo‘yicha chora-tadbirlar: 2025-yil 15-may, PF-87-son. – Lex.uz [Elektron resurs]. – URL: <https://lex.uz/uz/docs/-7531559> (murojaat sanasi: 26.01.2026).
6. United Nations. Sustainable tourism (SDGs knowledge platform) [Electronic resource]. – URL: <https://sdgs.un.org/topics/sustainable-tourism> (accessed: 26.01.2026).
7. UN Tourism (formerly UNWTO). Sustainable development [Electronic resource]. – URL: <https://www.untourism.int/sustainable-development> (accessed: 26.01.2026).

